Læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 15.11.2019.
Eksamensordning fastsatt av Kunnskapsdepartementet 29.06.2020.

Gjelder fra 01.08.2020

Gjelder til 31.07.2026

utgått

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Grunnleggende norsk for språklige minoriteter er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, danning og identitetsutvikling. Faget skal bidra til å gi elevene et solid språklig, kommunikativt og faglig grunnlag som gjør dem i stand til å delta i sosiale fellesskap og i ordinær opplæring i alle fag. Slik kan faget legge grunnlaget for samfunnsdeltakelse og videre kvalifisering for yrkesliv.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Gjennom arbeid med faget skal elevene oppleve at det å kunne flere språk er en ressurs i skolen og i samfunnet. Grunnleggende norsk for språklige minoriteter skal bidra til at alle elever får like muligheter til å delta i skolen og i samfunnet og legger på den måten til rette for livsmestring, medvirkning og demokratisk deltakelse. Faget skal anerkjenne og bygge videre på elevenes språklige og kulturelle erfaringer og ferdigheter. Slik kan faget ivareta og styrke menneskeverdet og identiteten til den enkelte, og det kulturelle mangfoldet og fellesskapet i skolen og i samfunnet som helhet.

Kjerneelementer

Muntlig kommunikasjon

Elevene skal utvikle muntlige ferdigheter som gjør dem i stand til å delta i sosiale fellesskap og i læring. De skal lytte etter og gjenkjenne lyder, forstå norsk tale og utvikle ordforråd og begrepsapparat. Elevene skal få erfaring med å kommunisere på norsk i ulike sammenhenger, og reflektere over muntlig språkbruk.

Språklæring

Elevene skal utvikle kunnskaper om hva det innebærer å lære seg et nytt språk. De skal bruke språklæringsstrategier for å utvikle språkferdighetene sine, og de skal kunne sammenligne norsk med språk de kan fra før. Dette omfatter både språket som system og språket i bruk.

Lesing

Elevene skal utvikle leseferdigheter på norsk og utvikle og utvide ordforråd og begrepsapparat i ulike fag gjennom å lese egnede tekster i ulike sjangre. De skal utvikle lesestrategier og reflektere over tekster.

utgått

Skriftlig tekstskaping

Elevene skal utvikle skriveferdigheter på norsk og utvikle og utvide ordforråd og begrepsapparat i ulike fag gjennom å skrive tekster i ulike sjangre og for ulike formål.

Språk og teknologi

Elevene skal benytte ulike norskspråklige og flerspråklige digitale hjelpemidler for å utvikle språkferdigheter på norsk. De skal vurdere ulike digitale kilder.

Språklig og kulturelt mangfold

Elevene skal oppleve at språklig og kulturelt mangfold er en ressurs i opplæringen. De skal oppøve et sammenlignende perspektiv på norsk og språk de kan fra før. Elevene skal gjøre seg kjent med og samtale om noen trekk ved norsk kultur i nåtid og fortid, og deres egne erfaringer fra Norge og andre kulturer de kjenner kan gi viktige perspektiver i refleksjon over sammenhengen mellom språk, identitet og kultur.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg muntlig og skriftlig på norsk. Dette gir mulighet til å utforske og uttrykke egne tanker, erfaringer og følelser, og til å håndtere mellommenneskelige relasjoner i språklige og kulturelt sammensatte fellesskap. Arbeid med tekster kan både bekrefte og utfordre elevenes selvbilde og dermed bidra til deres identitetsutvikling. Arbeid med språk og språkbruk kan gi elevene nye perspektiver på språklig identitet.

Demokrati og medborgerskap

I grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om å utvikle elevenes evne til å uttrykke seg muntlig og skriftlig på norsk. Dette gjør det mulig for elevene å holde seg informert, gjøre seg opp sine egne tanker og meninger og å forstå og delta i samtaler, diskusjoner og samfunnsliv. Arbeid med tekster kan gi elevene innblikk i andre menneskers livssituasjon og perspektiver, noe som kan legge grunnlag for forståelse, toleranse og konstruktiv samhandling med andre mennesker.

Utgått

Bærekraftig utvikling

I grunnleggende norsk for språklige minoriteter handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å utvikle elevenes språkferdigheter slik at de kan handle og påvirke samfunnet gjennom språket. Arbeid med tekster bidrar til å bevisstgjøre elevene og gi dem kunnskaper og ferdigheter som gjør dem i stand til å reflektere over hvordan mennesker kan påvirke natur og miljø.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er å øve opp grunnleggende kommunikativ kompetanse som gjør det mulig å samhandle og delta, å bruke samtale for å utforske og få innsikt, å mestre ulike muntlige sjangre, og å reflektere over muntlig språkbruk. Grunnleggende norsk for språklige minoriteter har et særlig ansvar for utviklingen av muntlige ferdigheter på norsk. Utviklingen av muntlige ferdigheter går fra grunnleggende lytte- og uttaleferdigheter, og enkle samtaler og språkhandlinger, til forståelig uttale og mestring av et stadig mer presist språk og mer komplekse muntlige sjangre.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er å øve opp grunnleggende skrivekompetanse på norsk for å kommunisere, utforske, lære, ytre seg og uttrykke seg kreativt. Skrivingen skal være tilpasset innhold, form og formål. Grunnleggende norsk for språklige minoriteter har et særlig ansvar for opplæringen i å kunne skrive på norsk. Utviklingen av å kunne skrive går fra grunnleggende bokstav- og tekstkunnskap til planlegging, utforming og bearbeiding av mer komplekse tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er å øve opp grunnleggende lesekompetanse på norsk, å lese for læring, opplevelse og innlevelse, å øve opp gode lesestrategier, og å reflektere over teksters innhold, form og formål. Grunnleggende norsk for språklige minoriteter har et særlig ansvar for opplæringen i å kunne lese på norsk. Utviklingen av å kunne lese går fra grunnleggende avkoding og forståelse av enkle tekster til lesing av og refleksjon over mer komplekse tekster i ulike sjangre. Elevene skal også lese og forstå tall, tabeller og diagrammer.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i grunnleggende norsk for språklige minoriteter er å utvikle grunnleggende digitale ferdigheter, og å bruke digitale ressurser i språklæring,

Utkast

informasjonsinnhenting, lesing, tekstskaping og kommunikasjon. Utviklingen av digitale ferdigheter går fra å utforske ulike digitale ressurser til bruk og vurdering av digitale verktøy og ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering nivå 1

Kompetansemål etter nivå 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- bruke ord og uttrykk for å hilse, introdusere seg, be om noe, takke og uttrykke følelser og behov
- bruke fraser om personlige og hverdagslige emner
- forstå og bruke grunnleggende begreper og fagord
- delta i enkle samtaler om kjente emner fra hverdagslivet og fra ulike fag med støtte fra kontekst og samtalepartner
- gjenkjenne og utforske norske språklyder og norsk stavelsesstruktur, trykk og intonasjon
- utforske grunnleggende mønstre for norsk rettskriving, formverk og setningsstruktur
- utforske og bruke strategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- bruke store og små bokstaver
- knytte bokstaver til lyder og trekke lyder sammen til ord i lesing og skriving
- skrive enkle setninger og tekster
- lese enkle alderstilpassede tekster om kjente temaer og med faglig innhold
- uttale, lese og bruke norske tall
- utforske ulike digitale ressurser og verktøy i kommunikasjon, og som støtte i språk- og faglæring
- sammenligne ord og uttrykk på norsk med andre språk eleven kjenner
- samtale om noen kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 1 når de bruker innøvde ord og fraser, og når de kommuniserer om kjente temaer i situasjoner hvor de får støtte fra konteksten og samtalepartneren. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker strategier som støtter forståelse og bruk av norsk, og når de

utgått

sammenligner ord, uttrykk og grunnleggende språkmønstre på norsk med andre språk de kjenner.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom å la elevene prøve seg fram, være kreative og bruke språket i forskjellige situasjoner. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å kunne utvikle ferdigheter i å lese, skrive og uttrykke seg muntlig på norsk.

Kompetansemål og vurdering nivå 2

Kompetansemål etter nivå 2

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- delta i samtaler om hverdagslige og faglige kjente emner
- forstå og samtale om hovedinnholdet i muntlige tekster
- uttale ord og setninger på en forståelig måte med funksjonell bruk av trykk og intonasjon
- bruke et egnet ordforråd for kjente faglige emner
- gi uttrykk for egne meninger skriftlig og muntlig
- bruke grunnleggende regler for norsk rettskriving, formverk og setningsstruktur
- bruke strategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- bruke hele sin samlede språkkompetanse i eget læringsarbeid
- lese og formidle innholdet i ulike skjønnlitterære og faglige tekster
- lese enkle tabeller og grafiske framstillinger
- forstå og bruke tall og grunnleggende matematiske begreper
- skrive og strukturere ulike tekster
- bruke digitale ressurser og verktøy i kommunikasjon og læringsarbeid
- samtale om hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger
- samtale om språklig variasjon og mangfold i Norge
- beskrive kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer og samtale om likheter og forskjeller

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 2 når de de deltar, skaper mening og gir uttrykk for egne meninger i samtaler, og når de bruker grunnleggende strukturer og konvensjoner i muntlig og skriftlig kommunikasjon på norsk. De

utgått

viser og utvikler også kompetanse når de tar i bruk strategier som støtter kommunikasjon og språklæring. Videre viser og utvikler elevene kompetanse når de sammenligner norsk og andre språk de kan, ut fra kunnskap om språklig innhold, form og bruk.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst ved å la elevene prøve seg fram, være kreative og bruke språket i forskjellige situasjoner. Læreren og elevene skal være i dialog om elevenes utvikling i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle språk-, fag- og kulturkompetanse for å kunne delta i norsk skole.

Kompetansemål og vurdering nivå 3

Kompetansemål etter nivå 3

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- snakke norsk med funksjonell uttale
- gjenfortelle hovedinnholdet i muntlige tekster
- uttrykke seg med sammenheng
- følge opp og bygge videre på andres samtalebidrag i hverdagslige og faglige samtaler
- bruke et faglig ordforråd
- begrunne og argumentere for egne meninger muntlig og skriftlig
- gjenkjenne virkemidler i ulike muntlige og skriftlige sjangre
- utforske vanlige former for tvetydig kommunikasjon i norsk
- bruke sentrale regler for rettskriving, formverk og setningsstruktur
- reflektere over egen flerspråklighet og dens betydning for egen læring av fag og språk
- reflektere over innhold, form og formål i ulike tekster
- bruke strategier som støtter innlæring av språklig innhold, form og bruk i norsk
- lese for å oppleve, få innsikt og lære
- lese grafiske framstillinger
- skrive tekster i ulike sjangre, med ulikt formål og med ulike uttrykksformer
- bruke og vurdere ulike digitale ressurser i kommunikasjon og læringsarbeid
- sammenligne humor, ironi og metaforer i ulike språk og kulturer
- reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper
- samtale om holdninger til ulike språk og talespråksvarianter i Norge
- utforske et utvalg kunst- og kulturuttrykk fra ulike land og kulturer

utgått

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse i faget. Elevene viser og utvikler kompetanse i grunnleggende norsk for språklige minoriteter på nivå 3 når de kommuniserer på norsk muntlig og skriftlig. Videre viser og utvikler de kompetanse når de tilpasser språket til mottaker, formål og situasjon. De viser og utvikler også kompetanse når de vurderer virkemidler i muntlige, skriftlige og sammensatte tekster, og når de bruker digital kompetanse som støtte for språkbruk og språklæring. Elevene viser og utvikler også kompetanse når de bruker hensiktsmessige læringsstrategier og bruker sin flerspråklighet som ressurs i eget læringsarbeid.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom å la elevene prøve seg fram, være kreative og bruke språket i stadig forskjellige situasjoner. Læreren og elevene skal være i dialog om elevens utvikling i grunnleggende norsk for språklige minoriteter. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og hva de får til bedre enn tidligere. Læreren skal videre legge til rette for at elevene medvirker i egen og andres læring ved at de får reflektere over og samtale om egne og andres muntlige og skriftlige tekster ut fra faglige kriterier. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke veiledningen for å utvikle språk-, fag- og kulturkompetanse slik at de blir i stand til å delta i norsk skole.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Det gis ikke vurdering med karakter i opplæring etter læreplan i grunnleggende norsk for språklige minoriteter.

Elever i grunnskolen og i videregående opplæring med annet morsmål enn norsk og samisk har rett til særskilt norskopplæring til de har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge vanlig opplæring i skolen. Kommunen eller fylkeskommunen skal kartlegge hvilke ferdigheter elevene har i norsk før det blir gjort vedtak om særskilt norskopplæring. Slik kartlegging skal også utføres underveis i opplæringen for elever som får særskilt språkopplæring etter forskriften, som grunnlag for å vurdere om elevene har tilstrekkelige ferdigheter i norsk til å følge den vanlige opplæringen i skolen.

Utgått